23/04/2019

Η Αλαμάνα και ο Αθανάσιος Διάκος στη Λογοτεχνία

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Το έπος της Αλαμάνας, μια απ’ τις κορυφαίες στιγμές της Φυλής μας, έχει ιδιαίτερα και βαθύτατα συγκινήσει τους ποιη-τές μας, που, ψάλτες και οραματιστές των πεπρωμένων του ‘Έ-θνους, ύψωσαν τον ύμνο τους, διαλαλώντας την υπέρτατη θυσία του εθνομάρτυρα.

Πρώτος, ο μεγάλος εθνικός μας βάρδος Κωστής Παλαμάς (1859-1943), με τους έξοχους στίχους του, ψέλνει:

«Στης Αλαμάνας η Κλειώ το θρυλικό γεφύρι
τη δάφνη την αμάραντη κατέβηκε να σπείρει
κι η Ελευθερία, που τ’ άστρο της ανέσπερο στην πλάση,
το Λεωνίδα ανάστησε στο Διάκο το Θανάση».

Η δημοτική μας ποίηση, αληθινός καθρέφτης της εθνικής ζωής, όμορφα στόλισε κι επάξια τραγούδησε την αυτοθυσία του Διάκου. Οι στίχοι των τραγουδιών είναι λυρικοί, με βαθύ και γλυ-κό νόημα. Αρμονίζονται απόλυτα στο ρουμελιώτικο τοπίο, που εισχωρεί άμεσο κι ολοζώντανο, και δίνουν, σ’ απόλυτη μορφή, την ανθρώπινη κι αιώνια ουσία του ηρωισμού.

«Τρία πουλάκια κάθονταν στου Διάκου το ταμπούρι,
τόνα τηράει τη Λειβαδιά και τ' άλλο το Ζητούνι,
το τρίτο το καλύτερο μοιρολογάει και λέει:
«Πολλή μαυρίλα πλάκωσε, μαύρη σαν καλιακούδα
-Μην ο Καλύβας έρχεται, μην ο Λεβεντογιάννης;
-Ουδ' ο Καλύβας έρχεται, ουδ' ο Λεβεντογιάννης,
Ομέρ Βρυώνης πλάκωσε με δεκοχτώ χιλιάδες.
Ο Διάκος, σαν τ' αγροίκησε, πολύ του κακοφάνη.
Ψηλή φωνήν εσήκωσε, τον πρώτον του φωνάζει.
«Τον ταϊφά μου σύναξε, μάσε τα παλληκάρια,
δώσ' τους μπαρούτη περισσή και βόλια με τις φούχτες,
γλήγορα και να πιάσουμε κάτω την Αλαμάνα,
πούναι ταμπούρια δυνατά κι όμορφα μεταρίζια».
Κι ο Ομέρ Βρυώνης μυστικά στο δρόμο τον ερώτα:
-Γίνεσαι Τούρκος, Διάκο μου, την πίστη σου ν' αλλάξεις,
να προσκυνήσεις στο τζαμί, την εκκλησιά ν' αφήσεις;
-Πάτε και σεις κι η πίστη σας, μουρτάτες να χαθείτε!
Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε ν' αποθάνω!…».

Ο πονεμένος λυρικός ποιητής, ο γλυκός Συρρακιώτης, Κώστας Κρυστάλλης (1868-1894) υμνεί την αυ-τοθυσία του εθνομάρτυρα:

«… Αυτό το γιαταγάνι μου κι αυτό το τσακισμένο τουφέκι μου
θα μαρτυρούν πάντα το θάνατο μου, το θάνατο μου το σκληρό
και το μαρτύριο μου, μεσ' τ' Αλαμανογέφυρο, το τόσο δοξασμένο…».

Ο έξοχος, πηγαίος κι ένθερμος ποιητής Αριστοτέλης Βαλαωρίτης (1824-1879) λατρεύει την Αλαμάνα κι εμπνέεται απ' τον υπέροχο ήρωα της. Στα έξη φλογερά άσματα του αφιέρωσε συ-γκινητικούς στίχους. Στο θρυλικό γεφύρι της Αλαμάνας, μέσα στην ανοιξιάτικη ομορφιά, σ' ώρα, που «τρέμ' η ψυχή και ξα-στοχά γλυκά τον εαυτό της», ο Διάκος στέκεται σαν ημίθεος, με λίγα γενναία παλληκάρια, ενώ γύρω του ο θάνατος θερίζει τους αντρειωμένους του. Τα λόγια του είναι θερμή προσευχή στον Ύψιστο:

«Έτοιμος είμαι, Πλάστη μου! Λίγες στιγμές ακόμα και σβυώνται τ' άστρα σου για με. Για με θα σκοτιδιάσει το 'μορφο γλυκοχάραμα θα μου κλειστή το στόμα, που εκελαδούσε στα βουνά, στη ρεματιά, στη βρύση· θα μαραθούν τα πεύκα μου… Δυνάμωσε μας, Πλάστη μου! Για ν' ακουστεί στη Δύση, πως δεν απονεκρώθηκε και πως θ' ανθοβολήσει, τώρα με τα Μαγιάπριλα η δουλωμένη χώρα. Ευλογημέν' η ώρα!»

Η ψυχή του θέλει να λυτρωθεί απ' το σκοτάδι και να χαρεί τη Λευτεριά, διακηρύσσοντας το νόημα του μεγάλου Αγώνα:

«… Το ράσο του παπά κι η μήτρα του Δεσπότη, θα γένουν Χάρου φλάμπουρο και σκιάχτρο και σκοτάδι και κατασάρκι μελανό στην Άγια Τράπεζα μας, όσο σ' αυτά τα χώματα δαφνοστεφανωμένη η δουλωμένη Εκκλησιά το μέτωπο δε δείξει…»

Κι όταν αιχμάλωτος στα χέρια του Ομέρ Βρυώνη ο λαβωμέ-νος ήρωας ερωτιέται ν' αλλαξοπιστήσει, δίνει την αποστομωτική απάντηση:

«—Οχι!… Δε δίνω σ' άπιστον ούτε μια φούχτα χώμα από τη γη μου τη γλυκεία, ούτ' από τα νερά μου δε δίνω μια σταλαματιά…».

Και σουβλισμένος ζωντανός, ύστερα, έχει το στόμα του ξερό απ' τη δίψα της Λευτεριάς και τα βλέμματά του στραμμένα προς τη Λύτρωση και τη Νίκη.

«Λες κι ήθελε πριν ανεβεί στου Πλάστη του τον κόρφο τη ραγισμένη του καρδιά να σχίσει, για να φύγουν της νιότης του τ' αρώματα, που δε χωρούν στο μνήμα…»

Ακολουθούν η υπέρτατη θυσία κι η επιβλητική αποθέωση του ήρωα:

«…Πλάστη μεγαλοδύναμε! Χριστέ, παράλαβε με. Βρέξε στη φλόγα μου δροσιά και κάμε αυτή τη στάχτη, που θα ν' αφήσει το κορμί του δούλου σου. Πατέρα, να μην την πάρει ο άνεμος και να μη μείνει στείρα».

«…Πότε Θανάση, πότε, θα νάρθει πάλι να μας βρει και ποιος θα το φορέσει το φυλαχτό σου τ' ακριβό; Πότε, Θανάση, πότε;…».

*

Ο αγώνας για την εξεύρεση του χρηματικού ποσού για την ανέγερση του ανδριάντα στη Λαμία διήρκεσε 36 χρονιά (1867-1903). Στο μεταξύ, πέθανε ο Αριστ. Βαλαωρίτης (1879), που είχε εκφράσει την επιθυμία ν' απαγγείλει τον επιτάφιο λόγο. Έτσι, στα αποκαλυπτήρια (23.4.1903) ο εμπνευσμένος ποιητής Αριστοτέλης Προβελέγγιος (1850-1936) απήγγειλε το ποίημα του:

«Από ποιο κόσμο εφάνηκες λευκός ωσάν το χιόνι
και ρίγος και συγκίνησις αγία μας υψώνει;…
Εσύ, που μόλις άστραψες στον ιερόν αγώνα
κι εχάθεις σαν ουράνιο φως από της γης τα μάτια,
για να στολίσεις τ' άφθαρτα της δόξας μας παλάτια!…

Κι έγινε ο τίμιος Σταυρός στο χέρι σαν ρομφαία,
για να δοξάσει το Σταυρό και τα μαλλιά τα ωραία,
που ζωντανά κι ατίθασα κυμάτιζαν στην πλάτη,
έγιναν φωτοστέφανος στ' αγέρωχο κεφάλι
το ταπεινό το ράσο σου – μανδύας στρατηλάτη…»

Ο Ρουμελιώτης εθναπόστολος και γνήσιος ποιητής Σπύρος Ματσούκας (1870-1928), μια ευαίσθητη ελληνική ψυχή τρα-γούδησε με πάθος τον ήρωα της Αλαμάνας:

«Τούτ' τα φτωχά τραγούδια μου σ' εσέ τ' αφιερώνω.
Στολίδι της Ελευθεριάς, που με χαρά και πόνο,
από της Οίτης τα βουνά, της Λιάκουρας τα πλάγια,
χάρες κρυφές σ' εστόλισαν, με δάφνες και με βάγια…».

«…Δόξα σε σένα χρυσαετέ μαρτυρικέ, δε στέκει
στα νύχια σου μήτε σπαθί, μήτε βαρύ ντουφέκι.
Στα πλάγια της περήφανης κι ανταριασμένης Οίτης,
στάσου μ' ολάνοιχτα φτερό, Πατέρας και Προφήτης».

Ο έξοχος κι αγαπημένος ποιητής, ο ηθογράφος και γραφι-κός λυράρης της ρουμελιώτικης ψυχής. Γεώργιος Αθανάς (1893-1987) αφιέρωσε στον εθνομάρτυρα γλυκύτατους στίχους:

«…Λιάκουρα, πού είναι ο Ανδρούτσος σου;
Βαρδούσια, πού είναι ο Διάκος;
Πού είναι τ' αρματολίκια τους και τα καπετανάτα;
Της έγνοιας μου τα σύννεφα και της καρδιάς μου ο λάκκος
Ψήλου και βάθου γιόμισαν θυμητικά μαντάτα!…».

Ο διακεκριμένος διανοούμενος, λογοτέχνης και συγγραφέας Κώστας Αβραάμ αφιέρωσε υπέροχους στίχους:

«Περήφανος κι αμόλεφτος, τη σούβλα σου φορτώθηκες,
αυτάγγελτη διαταγή της σκλαβωμένης γης
και τράβηξες σαν το Χριστό, να στήσεις το Σταυρό σου…
Κι ως σε θωρούσε η Άνοιξη να τραγουδάς περίλυπος,
την Ιστορία εκάλεσε, πηγή της λεβεντιάς σου,
για να σου πει αθάνατη το «χαίρε!…»
Ας ζει η δόξα σου παλμός, της ομορφιάς φανάρι,
να οδηγάει στα τρίσβαθα του τίμιου λογισμού,
μπρος στη φθορά να ορθώνεται αλύγιστο κοντάρι,
θυμίζοντας τους μάρτυρες τ' Άγιου Ξεσηκωμού».

Ο Χρήστος Κουλούρης ο εξαίρετος λογοτέ-χνης και συγγραφέας, υψώνει ύμνο στο μάρτυρα της Αλαμάνας:

«Εδώ την πανοπλία τους γδύνονται οι χρόνοι οι ελληνικοί
να ντύσουν με ρόδα αιμάτινα τον Αχαιό της Αλαμάνας…
Εσένα,
η Γης εδώ σε θέλει και σε κρατά στερνόνε
με το σπαθί ζωσμένο,
να στέκεις ολόρθος θεός αιχμάλωτος
σε χέρια των απίστων…
Μη τη λυπάσαι την Άνοιξη, Διάκο μου,
με την ομορφιά της μέρας, που πέφτει μέσα σου…»

Ο Δημήτρης Νάτσιος, γνωστός φιλόλογος καθηγητής, λαμπρός συγγραφέας και μεθοδικός ιστορικός ερευνητής, με λυρικούς στίχους, υψώνει τη γνήσια φωνή του:

«Ήτανε μέρα Άνοιξης, που έγινες θυσία
κι απ' το Ζητούνι πέρασες για την Αθανασία.
Η Λευτεριά σε φίλησε, γιατ' ήσουνα γενναίος,
το θάνατο σου έκλαψε το σκλαβωμένο Γένος.

Τ’ Απρίλη αγριολούλουδα απ’ τα «Ποριά» θα κόψω
και ρίχνοντας στον τάφο σου, υπόσχεση θα δώσω:
Ενάντια στην Πατρίδα μου, όσοι εχθροί θαρθούνε
στης Αλαμάνας τα στενά Διάκους θα συναντούνε!».

*

Ο Βασίλης Άμαντος, ευαίσθητος και ζωντανός ποιητής, με πλούσιο πνευματικό έργο, εκφράζει τα βαθύτερα συναισθήματα του, με τους ωραίους στίχους του:

«Μεσ’ του πολέμου τη βοή, στης φλόγας το καμίνι,
όπου στομώνουν τα σπαθιά και σπάνε τα τουφέκια,
κάστρο κι απάτητο πυργί μέν’ η καρδιά του Διάκου
κι αυτός της μάχης γιος, τρανό της νίκης παλληκάρι,
που νείρεται τη Λευτεριά, τη μάνα τη ζωδότρα
κι όλ’ αψηφάει τον οχτρό κι όλο χτυπάει τον Τούρκο».

Ο Γιάννης Κοφίνης, ακαταπόνητος και ζωντα-νός λογοτέχνης, εξαίρει, με τους ωραίους στίχους του, την ύ-ψιστη εθελοθυσία:

«Του Λεωνίδα, ω Διάκο εσύ, ξεπέρασες τη δόξα

Είχε «τοις κείνων ρήμασι» κι είχες τον εαυτό σου.
Είχες στο χέρι ένα σπαθί κι είχε τρακόσια τόξα.
Κι όσα τα πλήθη των Περσών κι οι Τούρκοι τόσοι ομπρός σου…»

Ο Ζήσης Πρωτόπαπας, δημιουργικός και γνήσιος λογοτέχνης, με υπεύθυνη πνευματική παρουσία, προσφέρει ωραίους στίχους:

«Γραικός γεννήθηκες, Γραικός θε να πεθάνεις,
Θανάση Διάκο, στου μαρτυρίου σου
το δρόμο, ως ξεδίπλωσες
τη ματωμένη σημαία του Εικοσιένα,
τη θυσία Σου,
έσπειρες
με το σπαθί, που σούμεινε
στης Αλαμάνας το τρανό γεφύρι…»

Ο Γεώργιος Μυρισιώτης (1911-1988), ευσυνείδητος, γνήσιος και γλαφυρός ποιητής, αφιερώνει υπέροχους στίχους:

«Στην Αλαμάνα στάθηκα, μια μέρα του Απρίλη,
να προσκυνήσω θέλησα, μπροστά σ’ ένα καντήλι.
Κι η σκέψη πίσω μ’ έφερε, στη σκλάβα την Πατρίδα
κι όλα της μάχης τάζησα και με το νου τα είδα…

Στις Θερμοπύλες άστραψε, σαν όραμα το είδα
και από κει ακούστηκε φωνή του Λεωνίδα!
Φοβούνται τη θυσία σου οι νέοι Ασιάτες,
σε χαιρετούνε, Διάκο μου, τρακόσιοι Σπαρτιάτες!».

Η ευαίσθητη, ζωντανή κι ευγενική ποιήτρια Καίτη Λάμπρου – Καραδόντη τραγουδεί:

Θανάση Διάκο, που το φως της Λευτεριάς ανάβεις
και συνταράζεται η γενιά, σαν τ' όνομα σου λέει…
Ο τόπος, που μαρτύρησε, προσκύνημα εγίνη
κι εικονοστάσι τούστησε, Ρούμελη, Ρομιοσύνη!…
Προφητικός ο λόγος σου, αλήθεψε η ευχή σου!
Θρεμμέν' από το αίμα σου, πούχε αντρειωμένο σπόρο,
γίγαντες δέντρα εφτάκορφα, από τη γη φύτρωσαν…

Κι άλλοι πολλοί λογοτέχνες μας ύμνησαν το έπος της Αλαμά-νας και την υπέρτατη θυσία του Διάκου, εκφράζοντας τα βαθύ-τερα πατριωτικά συναισθήματα τους. Όλα τα έργα τους είναι πολύτιμοι θησαυροί της εθνικής ψυχής, που καθρεφτίζουν κι αποκρυσταλλώνουν την αγάπη, την πίστη και την αφοσίωση στο θρίαμβο της ελληνικής αρετής στα δοξασμένα χώματα και το εκτυφλωτικό φως του Εικοσιένα. Η δόξα της Αλαμάνας είναι απέραντη. Η ενδεικτική αυτή ανθολόγηση δείχνει το βαθύτατο συγκλονισμό της ψυχής του Έθνους και μαρτυρεί την αφθονία των σπόρων για την επάξια μελέτη κι αξιολόγηση της στην ιστο-ρία της Ελληνικής Ελευθερίας.

Τρεις χιλιάδες χρόνια τώρα, η Ελληνική Φυλή, αιώνια Ιφιγέ-νεια, ατάραχη σαν τον Διγενή στα μαρμαρένια αλώνια, πορεύεται με το κεφάλι ψηλά την οδό της Αθανασίας και γίνεται ο πλα-στουργός του πολιτισμού και ο υπέρτατος νομοθέτης στο χώρο του πνεύματος. Η Αλαμάνα μας ιστορεί ένα τρόπαιο θριάμβου κι ένα κεφάλαιο ανθρωπιάς. Μέσα στην ελληνική ιστορική πορεία, υπάρχουν θρίαμβοι και καταπτώσεις, θλίψεις και χαρές, τραγού-δια και δοκιμασίες. Ένα είναι πάντα το περιεχόμενο της εθνι-κής ψυχής: δύναμη και ζωντάνια, παλληκαριά και πάθος, πίστη και φλόγα, αφοσίωση κι ενατένιση. Η φωνή της Αλαμάνας είναι πάντα ολοζώντανη και δυνατή. Το κήρυγμα του Ιερού Ελληνικού Φάρου είναι αθάνατο και πανανθρώπινο. Εμπνέει, φωτίζει και οδηγεί το Λαό της Ρού-μελης κι όλης της Ελλάδας στην εκπλήρωση του υπέρτατου χρέ-ους του. Θρέφει, ιδιαίτερα, την καρδιά των παιδιών της Ελλάδας, ζωντανής αλυσίδας, με τα ιερότερα κι ευγενέστερα ιδανικά, για να εκπορθούν τις πύλες του μέλλοντος και φωτίζει τα βήματα της στην εθνική και γόνιμη πορεία.

Στρέφοντας το νου μας και την ψυχή μας ολόκληρη στη με-γάλη Μορφή του Αθαν. Διάκου, προσφέρουμε τα ευοσμότερα λουλούδια της Ρουμελιώτικης Γης, τον αιώνιο θαυμασμό μας και την απέραντη αγάπη μας. Το δίδαγμα της Αλαμάνας μας με-ταμορφώνει και νιώθουμε πιο έντονη την παρουσία μας σ' αυτό τον κόσμο. Κι ανάμεσα απ' τις εκδηλώσεις της πανεθνικής ευ-γνωμοσύνης, που δέχεται πάντα η Ιερή Σκιά του ημίθεου της μεγάλης Εποποιίας μας, ολόρθοι αναπέμπουμε, απ' τα βάθη της ψυχής μας, την παρακλητική φωνή μας: — Ολόρθος δίπλα μας,

προστάτης και βοηθός μας και τώρα και πάντα ο Γίγαντας της Αλαμάνας. Προσκυνητές του δοξασμέ-νου Γολγοθά και συνεχιστές της πορείας της περιούσιας Ελλη-νικής Φυλής, ορκιζόμαστε στο σπασμένο σπαθί του κι οραματιζό-μαστε τον ιδανικό κόσμο του ηρωικού ήθους, της αρετής και της ομορφιάς.

«Ατίμητη θεά η Λευτεριά. Φως τα θεμέλια της, φωτιά η σκέψη της, βρονή ο πόθος της…», ψέλνει ο έξοχος λόγιος και ποιητής μας Βασίλης Κραψίτης. Κοινό προσκύνημα των Ελλήνων η Αλαμάνα Ιερή του Έθνους κολυμβήθρα γεμάτη φως και ψυ-χή, δύναμη και πίστη, ανάταση και δημιουργία. Απέραντη είναι η δόξα της. Η Αλαμάνα είναι μια τέλεια στιγμή και μια πλήρωση, μια τίμια ζωή κι ένας άξιος

θάνατος. Μια αποθέωση και μια αθά-νατη μνήμη. Ο λόγος, που γίνεται πράξη. Μια αυτόνομη παρου-σία κι ένα αιώνιο σύμβολο του χρέους και της θυσίας, άριστο δίδαγμα για τις ελληνικές γενιές. Η μοίρα της Φυλής μας εξα-κολουθεί να μας υποβάλει σε ίδιες δοκιμασίες, ίδιους πόνους και νέα αθλοθετήματα. Εκεί στον ιερό δαφνοσπαρμένο τόπο, τ' αμάραντο της δόξας στεφάνι οφείλουμε ν' αποθέσουμε, με της ψυχής μας τα μύρα. Το προσκλητήριο: εμπρός όλοι μας για την Αλαμάνα, νέοι και γέροι, άντρες και γυναίκες, εμπρός για τη νέα Ελλάδα, είναι πάντα έντονο και ιερό. Ευλαβικές οι ψυχές μας, γονατίζουν μπροστά στο άγιο μνήμα του Διάκου υμνώντας με το μεγάλο ποιητή μας:

«Και των ηρώων το καύχημα στη δόξα του Κυρίου,
Θανάση Διάκο, σ' έφερε ο δαρμός του μαρτυρίου.
Κι ενώ Σου σπάραζε κακή φωτιά το τίμιο σώμα,
τραγούδι αγγελικό φιλί Σου μύρωνε το στόμα».

Πηγή: ellinonfos.gr